

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

DOĞAL TAŞLAR SEKTÖR RAPORU

Hazırlayan
İhracat Genel Müdürlüğü
Maden, Metal ve Orman Ürünleri Dairesi

2018

DOĞAL TAŞLAR

TÜRKİYE ÜRETİMİ

Doğal taşlar, doğadan çıkarıldıktan sonra ticari olarak işletilebilen en eski inşaat malzemeleridir. Tarih boyunca insanoğlu tarafından yapılarda ve anıtlarda güzelliği, dayanıklılığı nedeniyle kullanılmıştır. Zamanla kullanımı artan doğal taşlar günümüzde özellikle inşaat, kaplama, döşeme, heykeltçilik, mezar taşı yapımı, mıcır, porselen ve cam sanayi, optik sanayi ve süs eşyası yapımında kullanılmaktadır. Doğal taş sektörü, son dönemde yeni üreticilerin de pazara girmesiyle ivme kazanan; hem ülkemiz hem de dünya ticareti için önem arz eden sektörler arasındadır.

Dünyanın en zengin mermer yataklarının bulunduğu Alp kuşağında yer alan Türkiye, 5,1 milyar m³ –13,9 milyar ton muhtemel mermer rezervine sahiptir. Bu değer 15 milyar m³ olduğu tahmin edilen dünya rezerv toplamının %33'üne karşılık gelmektedir. Türk doğal taş sektörü; çeşit ve rezerv zenginliği, sektör deneyimi, ham madde bolluğu, deniz ulaşımında nakliye kolaylığı, dinamik sektör yapısı, kullanılan yeni teknolojiler ve geniş renk skalası ile dünya doğal taş piyasasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye'de çeşitli renk ve desenlerde kristalin kalker (mermer), kalker, traverten oluşumlu kalker (oniks), konglomera, breş ve magmatik kökenli kayalar (granit, siyenit, diyabaz, diyorit, serpantin, vb.) bulunmaktadır.

Dünya pazarlarında beğeni kazanabilecek nitelikte doğal taş çeşidine sahip olan Türkiye'de, rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniş bir bölgeye yayılmıştır. Rezervlerin bölgelere göre dağılımı, Ege Bölgesi %32, Marmara %26, İç Anadolu % 11, Doğu Anadolu Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Bölge'si %31 şeklindedir.

Sektörde yaklaşık 1.500 adet doğal taş ocağı, fabrika ölçeğinde faaliyet gösteren 2.000 kadar tesis, orta ve küçük ölçekli 9.000 atölye faaliyet göstermektedir. İstihdam edilen kişi sayısı 300.000 civarındadır. Üretimin en fazla olduğu iller; Balıkesir, Afyon, Bilecik, Denizli ve Muğla'dır. Bu bölgelerdeki üretim, tüm üretimin % 65'ini oluşturmaktadır. Ekonomik mermer yataklarının bulunduğu diğer iller ise; Bursa, Kırşehir, Çankırı, Çorum,

Kastamonu, Niğde, Kayseri, Artvin, Bitlis, Erzincan, Bayburt, Sivas, Tokat, Denizli, Kütahya, Eskişehir, Diyarbakır, Elazığ, Çanakkale, Konya, İstanbul ve Manisa'dır.

Ülkemizde 80'nin üzerinde değişik yapıda, 120'nin üzerinde değişik renk ve desende mermer rezervi belirlenmiştir. Uluslararası piyasada en tanınmış mermer çeşitleri; Süpren, Elazığ Vişne, Akşehir Siyah, Manyas Beyaz, Bilecik Bej, Kaplan Postu, Denizli Traverten, Ege Bordo, Milas Leylak, Gemlik Diyabaz ve Afyon Şeker'dir. Uluslararası pazarda bilinen bu mermer çeşitlerimizin dışında, son dönemde kayrak taşı, dere ve deniz aşındırması ile oluşmuş çakıl taşları ve tüfler de dış ticaretimizde öne çıkan doğal taş çeşitleridir.

Türk mermeri, farklı renk skalası ve kalitesiyle dünyanın pek çok ülkesinde, dünyaca tanınmış mekânlarda kullanılmaktadır. Vatikan'ın en önemli kiliselerinden biri olan Saint Pierre kilisesinin girişindeki sütun ve kaplamalarda Afyon İscehisar mermerleri kullanılmıştır. ABD'de Beyaz Saray'da yetkililerin basın açıklamaları yaptıkları alanda kullanılan mermer Elazığ'da üretilen Elazığ Vişne'dir. Alman Parlamentosu, Fransa Parlamentosu ve ABD Temsilciler Meclisi Elazığ vişnenin kullanıldığı diğer mekânlardır. Dünyanın en önemli eğlence merkezlerinden Disneyland'da 18 bin metrekare Türk mermeri yer alırken; dünyanın dört bir yanındaki pek çok lüks otelin ıslak zeminlerinde Türk mermeri tercih edilmiştir.

Sektör; yüksek ihracat potansiyeli, iç piyasa tüketimi, doğal taş makineleri üretimi ve ihracatı ile Türkiye ekonomisine önemli bir katkı sağlamaktadır. Özellikle son dönemde mermer üretiminde, klasik mermer üretim yöntemlerinin değişmeye başlaması, nitelikli işgücü ve ileri teknolojiye dayanan modern üretim yöntemlerinin daha çok kullanılmaya başlanması, büyük firmaların yapmış oldukları yatırımlarla birlikte bütünleşmiş üretim yapan tesislerin de devreye girmesiyle işlenmiş mermer üretiminde büyük artış kaydedilmiştir. Uygulanmaya başlanan modern ocak üretim yöntemleri ve son teknikler sayesinde rekabetin çok yoğun olduğu dünya doğal taş pazarına uygun üretim ve pazarlama yapabilecek ürünler hazırlayan tesis sayımız artmıştır. Türkiye dünya doğal taş üretiminde lider on büyük üreticiden biri konumuna gelmiştir.

Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de yıllık doğal taş üretimi 11,5 milyon ton civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 6,5 milyon m2 civarındadır.

Doğal taşlar grubunda mermerden sonra ikinci önemli doğal taş granittir. Plütonik magmatik kökenli bir kayaç olan granit, asidik bir bileşime sahiptir. Grinin çeşitli tonlarında renklere sahip olan granitler, genellikle dış kaplama ve yer döşemesinde kullanılmaktadır.

Özellikle inşaat sektöründe kullanılan granit, iyi cila alma, renk çekiciliği ve sağlamlığı sayesinde aynı zamanda figür işlemeciliğinde de kullanılmaktadır. Önemli rezervler Ordu, Rize, Trabzon, Balıkesir, Kırklareli, Kırşehir, Bolu, İzmit, Çanakkale ve İzmir’de bulunmaktadır. Parlak görünümü ve dayanıklılığı ile genellikle gelişmiş ülkelerde tercih edilen granitin kullanımı son zamanlarda ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır.

Doğal taşlar konusunda son dönemdeki önemli gelişme de 89/106/EEC sayılı “İnşaat Malzemeleri Direktifi” kapsamındaki CE işareti uygulamasıdır. İlgili direktif kapsamında iç ve dış cephelerde; yer ve duvar kaplaması amacı ile kullanılan mermer ve diğer doğal taşlarda CE işareti alma zorunluluğu getirilmiştir.

TÜRKİYE’DE DIŞ TİCARET

İhracat

Türkiye’nin doğal taş sektöründeki ihracat kompozisyonuna baktığımızda, Çin’in %46,2’lik pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Çin’e yapılan ihracat 2017 yılında ilgili sektörde yaklaşık %30 gibi bir artış sağlamış olup, yaklaşık 946 milyon ABD Doları civarında gerçekleşmiştir. Ayrıca doğal taş sektöründe 2017 yılında yalnızca Çin’e olan ihracatta değil, sektörün toplam ihracatında da yaklaşık %13’lük bir artış sağlanarak, sektör ihracatı 2016 yılı için 1,8 milyar ABD Doları seviyesindeyken 2017 yılı sonunda 2 milyar ABD Doları seviyesini aşmıştır.

Türkiye Doğal Taş İhracatı Ülke Dağılımı (Milyon ABD \$)

ÜLKELER	2016	2017	2016-17 % Değişim	2017 Pay %
ÇİN	730	946	29,59%	46,24%
A.B.D.	288	294	2,08%	14,37%
SUUDİ ARABİSTAN	119	105	-11,76%	5,13%
HİNDİSTAN	55	85	54,55%	4,15%
IRAK	71	64	-9,86%	3,13%
İSRAİL	48	54	12,50%	2,64%
B.A.E.	50	53	6,00%	2,59%
FRANSA	45	52	15,56%	2,54%
AVUSTRALYA	31	36	16,13%	1,76%
KANADA	31	31	0,00%	1,52%
İlk 10 Ülke Toplam	1468	1720	17,17%	84,07%
TOPLAM	1804	2046	13,41%	100,00%

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ihracat ürün kompozisyonuna baktığımızda ise blok ve işlenmiş mermerin 2017 yılı ihracatının sırasıyla yaklaşık 1 milyar 97 milyon ve 900 milyon ABD Doları ile ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Mermer haricinde ise Türkiye'nin doğal taş sektöründeki diğer önemli ihracat ürünleri blok ve işlenmiş granittir.

Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri (Değer: 1000 ABD \$)

Ürünler	2016	2017
	Değer	Değer
Blok Mermer	854.615	1.097.819
Blok Granit	5.971	5.180
İşlenmiş Mermer	893.407	900.059
İşlenmiş Granit	5.484	5.736
Diğerleri	44.776	38.133
TOPLAM	1.804.253	2.046.927

İthalat

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ithalat kompozisyonuna baktığımızda, Hindistan'ın yaklaşık %38'lik pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Hindistan'ı %16 oranında payı ile İspanya ve %14 payla Vietnam takip etmektedir. Doğal taş sektörünün ihracatında 2017 yılında yaşanan genel artışa karşın söz konusu sektörün ithalatında ise toplamda yaklaşık %11 oranında bir azalış gerçekleşmiştir.

Türkiye Doğal Taş İthalatı Ülke Dağılımı (Milyon ABD \$)

ÜLKELER	2016	2017	2016-17 Değişim	2017 Pay %
HİNDİSTAN	77	69	-10,39%	37,91%
İSPANYA	40	29	-27,50%	15,93%
VİETNAM	36	25	-30,56%	13,74%
İRAN	12	18	50,00%	9,89%
İTALYA	11	14	27,27%	7,69%
ÇİN	16	8	-50,00%	4,40%
BREZİLYA	1,3	5,4	315,38%	2,97%
YUNANİSTAN	5	5,3	6,00%	2,91%
FRANSA	1,8	2,4	33,33%	1,32%
NORVEÇ	0,9	0,9	0,00%	0,49%
İlk 10 Ülke Toplam	201	177	-11,94%	97,25%
TOPLAM	205	182	-11,22%	100,00%

Türkiye'nin doğal taş sektöründeki ithalat ürün kompozisyonuna baktığımızda ise ihracat kompozisyonunun tam aksine işlenmiş granitin 2017 yılı ithalatının yaklaşık 144 milyon ABD Doları ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Yıllar İtibariyle Türkiye'nin Doğal Taş İthalatı (Bin ABD Doları)

	2016	2017
Ürünler	Değer	Değer
Blok Mermer	2.029	2.753
Blok Granit	1.896	2.285
İşlenmiş Mermer	25.427	24.178
İşlenmiş Granit	169.368	144.092
Diğerleri	6.558	8.320
TOPLAM	205.278	181.628

Dünya Üretimi

Dünya genelinde doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Özellikle son on yılda görülen artış, kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelere paralellik göstermektedir. Giderek daha mükemmel hale getirilen işleme teknikleri ile taş, kolay ve ekonomik olarak istenen şekilde işlenmekte ve yeni kullanım alanları bulmaktadır.

Doğal taşın malzemelerin mimar ve tasarımcılar tarafından daha fazla tercih edilmesi dünyadaki tüketici sayısının artmasına neden olmuştur. Önemli ölçüde düşen piyasa fiyatları, ekolojik ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması da tüketimin artmasına yardımcı olmuştur. Uzmanlar gelecek yıllarda bu gelişmenin süreceği tahmininde bulunmaktadır.

Dünya doğal taş rezervleri incelendiğinde Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, İran, Pakistan gibi ülkelerde karbonatlı kayaç (mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks) rezervlerinin fazla olduğu görülmektedir. İspanya, Norveç, Finlandiya, Ukrayna, Rusya, Pakistan, Hindistan, Çin, Brezilya ve Güney Afrika'da ise işletilebilir magmatik kayaç (sert taş) rezervlerinin yoğunlaştığı dikkati çekmektedir.

Asya kıtasında başta Çin olmak üzere, Hindistan, İran önemli üretim potansiyeline sahip olan ülkelerdir. Avrupa kıtasında ise İtalya, İspanya, Türkiye ve Portekiz doğal taş üretiminde ve ticaretinde söz sahibi ülkeler arasındadır.

Dünya Ticareti

Dünya Doğal Taş İhracatı (Bin ABD Doları)

ÜLKELER	2014	2015	2016	2016 Pay %
ÇİN	6.683.933	7.547.882	6.225.426	34,87%
İTALYA	2.492.182	2.225.535	2.135.670	11,96%
TÜRKİYE	2.119.685	1.902.735	1.800.927	10,09%
HİNDİSTAN	2.028.518	1.809.055	1.747.670	9,79%
BREZİLYA	1.260.508	1.185.490	1.105.713	6,19%
İSPANYA	1.152.323	958.266	914.603	5,12%
PORTEKİZ	447.302	378.397	367.684	2,06%
YUNANİSTAN	340.671	305.504	335.335	1,88%
İRAN	187.673	-	274.072	1,54%
MISIR	314.553	247.317	226.982	1,27%
TÜM DÜNYA	20.228.892	19.567.054	17.852.280	100,00%

Dünya Doğal Taş İthalatı (Bin ABD Doları)

ÜLKELER	2014	2015	2016	2016 Pay %
ABD	3.257.441	3.415.574	3.236.882	19,69%
ÇİN	2.996.887	2.292.874	2.141.242	13,03%
GÜNEY KORE	790.910	805.636	875.286	5,33%
JAPONYA	861.387	697.226	620.524	3,78%
İNGİLTERE	659.419	644.920	607.961	3,70%
ALMANYA	752.091	612.632	552.198	3,36%
FRANSA	567.651	481.686	470.083	2,86%
VİETNAM	100.941	92.341	425.850	2,59%
HİNDİSTAN	414.959	507.060	415.900	2,53%
İTALYA	515.902	453.668	414.530	2,52%
TÜM DÜNYA	18.491.501	17.234.825	16.435.089	100,00%

KAYNAKLAR

- International Trade Center (ITC) Trade-Map(www.trademap.org)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
- Türkiye Mermer Doğal Taş ve Makineleri Üreticileri Birliği
TÜMMER
(www.tummer.org.tr)